

ЮВІЛЕЇ

Олександр Лисенко (Київ)

ДО 70-РІЧЧЯ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ, ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА О.РЕЄНТА

Олександр Петрович Реєнт народився 10 травня 1949 р. у с. Дяківці Літинського району на Вінниччині. Зі шкільної пори засвоїв просту життєву мудрість, яку батько стисло виклав у двох настановах: «Шануй людей праці і знай усьому справжню ціну». Петро Йосипович та його дружина Ірина Трифонівна змалку привчали дітей до виконання домашніх обов'язків. Водночас подружжя виношувало заповітну мрію: дуже хотілося, щоб їхні чотири сини здобули гарну освіту. І хлопці справдили батьківські сподівання, хоча не все складалося просто й безхмарно.

Школа в Дяківцях мала добрі традиції. Сюди не раз приїздив видатний земляк – письменник М.Стельмах. Зустрічі його зі школярами, безпосереднє спілкування залишило незабутнє враження на довгі роки, як і прочитані книги «Правда і кривда», «Кров людська – не водиця», «Гуси-лебеді летять» та ін. У молоді роки в Олександра з'явилася стійка жага до нових знань про історію рідного краю та загалом українського народу. Тому у виборі фаху не сумнівався – у Київському державному університеті ім. Т.Шевченка його вабив історичний факультет. Після школи він подав документи до столичного вишу, але дві спроби 1966 й 1967 рр. (отримував усі «четвірки» та не проходив за конкурсом) закінчилися невдачами. Однак це не спинило юнака, змалку він учився долати труднощі, власними зусиллями, наполегливістю, цілеспрямованим прагненням домагатися визначеної мети. Працюючи столяром у «Київміськкомунбуді», Олександр не полишав книжок, після трудового дня поспішав до бібліотеки, на підготовчі курси в університеті.

Третю спробу вступити до університету довелося відкласти на два роки, оскільки настав час служити в армії. Після проходження курсу молодого бійця він залишився в одній із частин ракетних військ стратегічного призначення Білоруського

військового округу. В армії хлопець не лише загартувався фізично, здобув певні навички керівника (був командиром відділення, заступником командира взводу), які згодилися в подальшому житті, а й ще раз переконався в необхідності здобути освіту. За відмінну службу у збройних силах старшина Олександр Реєнт отримав першу свою відзнаку – медаль «За військову доблесть».

Повернувшись до Києва, юнак подав документи до Київського державного педагогічного інституту ім. О.Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М.Драгоманова) на історико-педагогічний факультет. І вже восени потрапив у вир студентського життя: лекції, семінари, педагогічна й археологічна практики, суспільно-корисна праця, спорт. Самодисципліна та жорсткий розпорядок дня давали змогу встигати скрізь, але згодом залишилися два пріоритети: навчання та громадська робота. На той момент на історико-педагогічному факультеті підібрався сильний професорсько-викладацький колектив: декан Г.Січкач, заступник декана І.Ганжа, професори та доценти М.Березовчук, П.Бакуменко, О.Гош, Г.Джеджула, Л.Денисяко, О.Кардаш, Н.Кравченко, В.Ніколаєнко, М.Олександра, О.Павелко, Л.Проколенко, В.Рокитко, В.Самійленко, Г.Стрельський, Л.Таран, А.Трубайчук, Г.Цвікальська, С.Черненко та ін. Високий професійний рівень і вимогливість вони поєднували з довірою й повагою до студентів, значна частина яких уже мала певний життєвий досвід, армійський і виробничий стаж. Керівництво інституту вміло використовувало ці якості молоді для організації дієвого студентського самоврядування, підвищення якості навчально-виховного процесу. Олександрові Реєнту, який добре знав студентство, довірили очолити інститутську групу молоді, яка виїжджала на педагогічну практику до Німецької Демократичної Республіки. Громадська робота зблизила його з іншими активістами інституту – В.Гончаровим, М.Головком, В.Даниленком, І.Дроботом, В.Зінченком, Н.Ковальновою, О.Красною, Н.Козак, М.Левченком, Н.Коневою, В.Олійником, О.Падалкою, В.Рибчуком, В.Скубієнко, В.Чишком, Т.Чупак.

Та одним із найбільш популярних напрямів громадської роботи на факультеті стала організація студентських будівельних загонів. Улітку 1971 р. Олександр випробував свої сили як рядовий член такого формування. Наступні три роки очолюваний ним загін «Славутич» працював у радгоспі «Буревісник» Наурзумського району Кустанайської області (Казахська РСР). «То була нелегка, хоча й цікава справа, – згадує колишній будзагінник. – Робочий день командира починався вдосвіта, як кажуть, із першими півнями, і тривав 14–15 годин. Доводилося розв'язувати найрізноманітніші питання: налагоджувати помешкання та харчування бійців, укладати договори на виконання робіт, підписувати наряди, вести складні розрахунки з організаціями-субпідрядниками. У процесі роботи оволодівав функціями виконроба, майстра, бухгалтера». Ось тоді згодилися навички, набуті в «Київміськкомунбуді» та в армії. Працювали багато, але, незважаючи на втому, устигали для місцевих жителів улаштувати й концерти, і спортивні змагання проводити. І до сьогодні не поривають зв'язків колишні учасники будівельних загонів – історики. Бійці «Славутича» двічі привозили до педінституту ім. О.Горького прапор переможців у змаганні будзагонів, а його командира О.Реєнта було нагороджено знаком ЦК ВЛКСМ «Молодому передовику виробництва».

Із 1973 р., виконуючи обов'язки заступника секретаря комітету комсомолу КДПІ ім. О.Горького, а з 1974 р. секретаря, Олександр Петрович намагався активізувати та врізноманітнити громадську діяльність студентів, спрямувати її у творче русло. Саме завдяки ентузіазму останніх, які відпрацювали десятки тисяч людино-годин на будівництві гуманітарного корпусу інституту по вул. Тургеневській, піднеслась у небо 16-поверхова споруда зі скла та бетону.

Свою виразну громадську позицію студенти педінституту продемонстрували у щорічних виїздах до с. Раски Малинського району на Житомирщині, а також і в кампанії за збереження пам'яток історії та культури України. З їхніх стипендій відшкодовувалися грошові внески на реставрацію Золотих воріт, які нині стали однією з візиток столиці.

Посада секретаря комітету комсомолу вимагала мобільності, комунікабельності, уміння ухвалювати важливі рішення. За словами О.Реєнта, він переймав такі навички від керівників інституту, зокрема багаторічного ректора, академіка М.Шкіля, а також від лідерів громадських організацій О.Гоша, О.Кокойла, М.Левченка, Б.Лобовика, О.Мороза, І.Шкурка та ін. У 1976–1978 рр. О.Реєнта обирали до складу бюро РК ЛКСМУ Радянського району міста Києва.

У 1975 р. завершився курс навчання на історико-педагогічному факультеті. Олександр Петрович отримав значок ЦК ВЛКСМ «За відмінне навчання» та отримав рекомендацію до аспірантури. Особливу роль у науковій орієнтації майбутнього вченого відіграв заступник декана, а згодом декан історико-педагогічного факультету кандидат історичних наук, доцент Іван Хомич Ганжа.

У листопаді 1977 р. О.Реєнта було зараховано до аспірантури Інституту історії АН УРСР із відривом від виробництва. 7 лютого 1978 р. вчена рада інституту затвердила тему його дисертаційного дослідження – «Робітничий клас України у 1920 р.». Науковим керівником було призначено академіка М.Супруненко. «Микола Іванович, – згадує Олександр Петрович, – мав незаперечний авторитет серед колег та аспірантів. Ерудований, інтелігентний, уважний, він мав здатність просто й точно доводити до свідомості найскладніші нюанси історичних явищ і процесів, тонко аналізувати та ясно, чітко їх висловлювати. Цьому навчав і своїх аспірантів. Спілкування з академіком Супруненком вважаю справжньою науковою школою, яка формувала мене як ученого-дослідника».

15 листопада 1980 р. О.Реєнта було затверджено на посаді молодшого наукового співробітника відділу історії Жовтневої революції і громадянської війни. А вже через рік відбувся успішний захист кандидатської дисертації. Із травня 1984 р. Олександр Петрович – старший науковий співробітник Інституту історії АН УРСР (на конкурсній основі).

У березні 1985 р. Бюро відділення історії, філософії та права АН УРСР створило відділ громадянської війни й іноземної інтервенції, до складу якого ввійшов і О.Реєнт. Молодий перспективний дослідник поринув у напружену наукову роботу, виконував обов'язки вченого секретаря відділу, відповідального секретаря колективної монографії «Антинародна імперіалістична інтервенція на Україні», готував доповідні записки для Бюро відділення історії, філософії та права АН УРСР, партійних і державних органів. Результатом багаторічного наукового пошуку стало видання в 1984 р. його першої монографії «Рабочий класс Советской Украины на завершающем этапе гражданской войны (1920 г.)». У 1989 р. вийшла друком документальна повість «Бесстрашный бронепоезд», написана О.Реєнтом за спогадами учасника громадянської війни Г.Печенка. Напруженою, але водночас цікавою виявилася праця над тогочасними дослідницькими проектами, зокрема четвертим томом «Истории Украинской ССР» (1984 р.). Паралельно з інтенсивною науковою діяльністю О.Реєнт виконував багато громадських доручень як член методичної ради Київського обласного товариства «Знання», член експертної комісії з пам'яток Республіканського товариства охорони пам'ятників історії та культури, голова народного контролю інституту, член партбюро інституту, секретар партійної організації відділу.

Наукова і громадська зрілість Олександра Петровича припадає на 1990-ті рр. Можливості, що відкрилися з початком «перебудови», учений використав для поглибленого вивчення джерельної бази періоду 1917–1920 рр. У пригоді стало його дворічне стажування (1990–1991 рр.) в Інституті історії СРСР АН СРСР у Москві. Копітка робота у загальносоюзних архівах та бібліотеках супроводжувалася активним спілкуванням із провідними російськими вченими з досліджуваної проблематики С.Гімпельсоном, В.Дмитрієнком, І.Мінцем, Т.Осиповою, В.Полікарповим, І.Розгоном та ін. Результатом цього відрядження стала підготовка до друку монографії «Робітничий клас України: 1917–1920 рр. (Соціально-економічні зміни)», виданої 1992 р., а також брошур «Робітництво України і Центральна Рада» (серія «Історичні зошити», 1993 р.), «Більшовизм і українська революція 1917–1920 рр.: Спроба визначення характеру і динаміки соціальних процесів» (1994 р.), «З'їзд поневолених народів (8–15 вересня 1917 р.)» (серія «Історичні зошити», 1994 р., у співавт.). Водночас здійснювалася підготовка докторської дисертації «Робітники України в 1917–1920 рр. (Соціально-політичні та економічні зміни)», успішний захист якої відбувся наприкінці 1994 р. Монографічний варіант дисертаційного дослідження вийшов друком 1996 р.

Одночасно із заглибленням у складну діалектику суспільно-політичних та економічних процесів в Україні періоду 1917–1920 рр. розширювався творчий діапазон, коло наукових інтересів ученого. Так, з'явилися праці «Україна: на межі цивілізацій (історико-політологічні розвідки)» (1995 р., у співавт.), «Україна: проблеми самоорганізації (Начерки новітньої доби)» (1996 р., у співавт.), «Українська національна ідея і християнство» (1997 р., у співавт.), статті з проблем формування національної свідомості українського народу, історії релігії й церкви, історичного краєзнавства. У грудні 1996 р. О.Реєнта обрано заступником голови Всеукраїнської спілки краєзнавців, а вже наступного року як член редколегії він брав участь у підготовці до друку двох видань – «II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців: Матеріали та документи» (1997 р.), а також «VIII Всеукраїнська наукова конференція “Історичне краєзнавство і культура”: Наукові доповіді та повідомлення» (1997 р.). Своєрідним підсумковим акордом наукових зусиль О.Реєнта цього періоду став вихід двох монографій: «Українська революція і робітництво» (1996 р.), «У робітнях історичної науки» (1999 р.).

Прагнення осмислити уроки минулого й перспективи вітчизняної історичної науки спонукали Олександра Петровича звернутися до української історіографії кінця 1980–1990-х рр., а також аналізу методологічних і загальнотеоретичних проблем сучасної історії. Предметом його критичного розгляду стали праці співробітників Інституту історії України НАН України («Історичні зошити», 1997 р.).

На початку 1990-х рр. гуманітарії постали перед необхідністю переорієнтації на нові методологічні підходи в інтерпретації явищ суспільного життя й минулого, ревізії понятійно-категорійного апарату, пошуку власного місця у світовому науковому процесі. Не всі виявилися готовими до серйозного, критичного аналізу стану історичної науки, власної самоідентифікації в науковому дискурсі. О.Реєнт, трактуючи ситуацію, що склалася у вітчизняному історієписанні як кризову, не тільки констатував і позначив «больові точки» та «вузькі місця», а й спробував окреслити способи їх подолання, визначити головні вектори «прориву», органічної інтеграції у світовий науковий простір.

За цикл праць із проблем історії й культури України О.Реєнта удостоєно премії Президії НАН України ім. М.Костомарова за 1997 р. Упродовж 1998–1999 рр. з'явилися кілька його статей, присвячених стану сучасної історичної науки,

кризовим явищам і досягненням перехідної доби, внеску українських суспільствознавців у світову науку. Ці публікації викликали жваву полеміку серед фахівців, поставили низку питань, які рано чи пізно будуть розв'язані науковцями.

Новий етап у житті Олександра Петровича розпочався у квітні 1994 р., коли його призначили виконуючим обов'язки заступника директора Інституту історії України з наукової роботи. 10 липня 1996 р. Президія НАН України затвердила О.Реента на цій посаді. У 1994 р. науковець став заступником головного редактора «Українського історичного журналу». Виконання адміністративних функцій вимагало нового рівня вимог до себе, розпорядливості, вдумливого підходу до кожного питання, яке доводилося розв'язувати. У тому, що «дебют» на новій посаді відбувся успішно, Олександр Петрович завдячує всім членам вченої ради Інституту історії України, керівництву інституту в особі директора академіка НАН України В.Смолія, голови профкому інституту члена-кореспондента НАН України В.Даниленка. Головне своє завдання на новій посаді О.Реент убачав у реалізації стратегічної наукової й суспільної діяльності Інституту історії України, виробленої дирекцією та схваленої Президією НАН України. Предметом його особливих турбот стали активізація роботи «Українського історичного журналу», оновлення матеріальної бази комп'ютерно-видавничого відділу відповідно до сучасних вимог, а також комп'ютеризація всіх підрозділів інституту, організація доступу до мережі Інтернет. Водночас не залишилися без належної уваги проблеми бібліотеки, поліграфічної дільниці, комплекс поточних справ, можливо менш помітних, але важливих і необхідних для життєдіяльності наукової установи.

Із 19 травня 1999 р. коло обов'язків Олександра Петровича розширилося: його було призначено завідувачем відділу історії України XIX – початку XX ст. Під його керівництвом співробітники більш суттєво дослідили низку питань із вітчизняної історії того періоду й по-новому поглянули на загальновідомі події та явища. У площину їхніх наукових інтересів потрапили проблеми формування, розвитку української нації, генези та ідейного оформлення національного руху; особливості політичного й економічного розвитку українських земель у складі Австро-Угорщини, Російської імперії; формування станів і соціальна стратифікація населення України; складання національної буржуазії та становлення підприємництва, банківської справи, торгівлі; специфіка розвитку й наслідки реформування аграрного сектора; повсякденне життя та добробут населення. Не залишилися поза увагою вчених соціокультурна й духовна тематика. Відбувся суттєвий поступ у вивченні подій і наслідків Першої світової війни. До 90-річчя від її початку співробітники інституту підготували низку статей, а також спеціальні випуски наукового збірника «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.» та «Українського історичного журналу». Разом із О.Сердюком О.Реент опублікував монографію «Перша світова війна і Україна», яка підсумувала кількарічні наукові дослідження істориків. Книга відразу стала раритетом, адже в Україні впродовж тривалого періоду не виходили праці, присвячені цьому доленосному, рубіжному періоду нашого минулого. Упродовж кількох років сили співробітників відділу та провідних фахівців України було сконцентровано також на завершенні фундаментального двотомного видавничого проекту «Велика війна 1914–1918 рр. і Україна» (2014–2015 рр.).

Нині співробітники відділу продовжують працювати над актуальними проблемами «довгого дев'ятнадцятого століття», спрямовуючи свою дослідницьку увагу на вивчення конкретних явищ соціально-побутового, психологічного, релігійно-етичного порядку, а також на теоретичне осмислення глобальних подій задля заповнення існуючих прогалів у вітчизняній історіографії.

Із 2000 р. регулярно виходить збірник наукових праць «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.», незмінним головою редакційної колегії якого є Олександр Петрович. У виданні публікуються результати науково-дослідницької діяльності співробітників, аспірантів та здобувачів Інституту історії України НАН України, працівників провідних вітчизняних наукових установ та викладачів вищої школи нашої держави. Уже перший його випуск (2000 р.) засвідчив, що дописувачі визначилися в перспективних напрямках наукового пошуку та виявили готовність і вміння розв'язувати складні завдання. У заголовній статті збірника «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.: стан і перспективи наукової розробки» О.Реєнт довів необхідність системного підходу до вивчення питань соціокультурного середовища, ментальності українського народу, економіки, явищ політичного життя, наголосив на необхідності типологізації специфічних рис розвитку суспільства України в XIX та на початку XX ст. Водночас автор указав на посилення уваги до гуманітарних проблем, вивчення «малих світів», переведення людини у центр наукового пошуку.

На початок 2019 р. вийшли друком 28 випусків «Проблем історії України XIX – початку XX ст.», в яких висвітлено широке коло політичних, соціально-економічних, культурологічних, релігієзнавчих, біографічних питань з історії українських земель того періоду. Чимало розвідок присвячено методології, історіографії та джерелознавству. Збірник має заслужений статус основного фахового видання в Україні, присвяченого історії XIX – початку XX ст., що підтверджується високим рівнем цитування його публікацій, широкою географією авторів та оцінками провідних історіографів сучасності (зокрема Я.Калакури та М.Дмитрієнко в їхній аналітичній статті, присвяченій «Проблемам історії України XIX – початку XX ст.», що опублікована в №5 «Українського історичного журналу» за 2016 р.).

Іntenсивно працює О.Реєнт і на ниві атестації наукових та педагогічних кадрів. У грудні 1997 р. президія Всеукраїнської атестаційної комісії України призначила Олександра Петровича головою експертної ради ВАК з історичних наук, обов'язки якої він виконував у 1997–2001 рр., обирався членом президії ВАК України в 2009–2011 рр. та членом Державної атестаційної комісії МОН України в 2011–2015 рр. За його участі здійснено кваліфіковане експертне оцінювання десятків кандидатських і докторських дисертацій.

Рішенням ученої ради Інституту історії України НАНУ від 23 квітня 1998 р. докторові історичних наук О.Реєнту присвоєно вчене звання професора зі спеціальності «Історія України». У вересні 2000 р. він став почесним професором Ізмаїльського державного педагогічного інституту, а впродовж 2011–2012 рр. – почесним професором Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди, Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка та Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

Незважаючи на постійну працю в академічній установі та багаторічні дослідження проблем фундаментальної науки, О.Реєнт ніколи не був «кабінетним» ученим. У 1970–1990-х рр. викладав історичні дисципліни студентам «альма-матер» – КДП ім. О.Горького, а також Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І.Карпенка-Карого, курсантам Вищої школи міліції МВС СРСР, Київського державного лінгвістичного університету. Він є автором підручників з історії України для 9 і 10 класів середніх загальноосвітніх шкіл та низки університетських посібників. У 2002–2008 рр. очолював комісію з історії Всеукраїнського конкурсу навчальних програм та підручників для 5–12-го класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Олександр Петрович охоче ділиться знаннями не лише зі студентською, а й з учнівською молоддю. Останніми роками він очолює журі відділення історії III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України, а також допомагає в організації всеукраїнських студентських олімпіад з історії та методики її навчання, за що нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, отримав подяку міністра.

Дбайливо плакає Олександр Петрович майбутні кадри, опікуючись молодими науковцями, котрі вирішили ґрунтовно опанувати багатий на події період національної історії від кінця XVIII ст. до 20-х рр. XX ст. Під його керівництвом та консультуванням підготовлено майже 75 докторів і кандидатів наук. Працями високого рівня свою належність до наукової школи Олександра Петровича засвідчують відомі в Україні та далеко за її межами доктори історичних наук Б.Андрусиншин, С.Борчук, В.Великочий, Т.Гончарук, І.Довжук, І.Коляда, С.Корновенко, О.Лисенко, В.Орлик, А.Павко, Ю.Присяжнюк, Л.Синявська, А.Скрипник, І.Фареній, О.Федьков; понад 30 кандидатів історичних наук, поміж яких такі вчені, як О.Вільшанська, Т.Євсеева, Н.Загребельна, В.Зінченко, І.Льницький, В.Милько, І.Романько, С.Скорченко, В.Шевченко, Л.Шепель, Б.Янишин та ін. Особливістю наукової школи є значне регіональне представництво. Учні О.Реєнта, зокрема доктори наук, працюють не тільки в Інституті історії України, а й у Національному педагогічному університеті ім. М.Драгоманова, Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті ім. Г.Сковороди, Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І.Огієнка, Одеському національному університеті ім. І.Мечникова, Прикарпатському національному університеті ім. В.Стефаника, Центральноукраїнському національному технічному університеті, Черкаському національному університеті ім. Б.Хмельницького, Подільському спеціальному навчально-реабілітаційному соціально-економічному коледжі та інших навчальних закладах і наукових установах. Більшість із них уже мають власних вихованців – кандидатів і докторів історичних наук.

О.Реєнт постійно перебуває в пошуку нових форм реалізації власних творчих задумів. У 2001 р. він ініціював підготовку фундаментального узагальнюючого видання «Нариси історії професійних спілок України». Концептуальним стрижнем проекту стало трактування професійних об'єднань як продукту суспільної самоорганізації, інституцій, здатних відстоювати інтереси населення. Упродовж двох років очолюваний О.Реєнтом авторський колектив опрацьовував джерельну базу в архівах України, Росії, Польщі та здійснював широку публічну й наукову апробацію результатів наукового дослідження. Видання вийшло друком та стало навчальним посібником для студентів, які вивчають соціогуманітарний курс дисциплін.

Ще одним результатом плідної праці вченого став ініційований ним науково-методологічний проект «Україна Соборна», який здобув підтримку широкого наукового загалу. У проекті, присвяченому 15-річчю незалежності України, одночасно з Інститутом історії України НАНУ було задіяно Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г.Сковороди, Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького, Донецький національний університет. Його метою задекларовано об'єднання зусиль академічних учених та професорсько-викладацького складу кількох вишів країни для проведення спільних досліджень і наукових конференцій.

На початку 1990-х рр. разом з академіком П.Троньком як перший заступник голови правління Всеукраїнської спілки краєзнавців О.Реєнт відроджував краєзнавчий

рух в Україні, формував регіональні організації спілки, розробляв перспективні напрями та програмні положення діяльності краєзнавців. У січні 2012 р. на V (позачерговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України делегати одногосно обрали його очільником. У нових суспільно-історичних умовах розпочався наступний – реформаторський – період розвитку НСКУ. Ураховуючи сучасні виклики для українського краєзнавства, О.Реєнт органічно поєднав у роботі громадську ініціативу та науково-методологічний підхід. Твердо спираючись на багаторічні традиції у краєзнавстві й набутий досвід, головну стратегію діяльності спілки він спрямував на вдосконалення її організаційно-структурної складової, поглиблення науково-дослідницького змісту краєзнавчої діяльності, підтримку польових експедицій і досліджень, зростання впливу краєзнавства на розвиток українського громадянського суспільства, зміцнення матеріально-технічної бази.

Високо оцінюючи внесок у розвиток українського краєзнавства його корифеїв, на пропозицію О.Реєнта запроваджено премії НСКУ ім. академіка П.Тронька (з 2012 р.) та М.Сікорського (з 2013 р.), регулярно проводяться Троньківські та Сікорські читання. Олександр Петрович як авторитетний керівник, розбудовуючи організаційно структуру спілки, помітно підсилив регіональні осередки науковими фахівцями та професорсько-викладацьким складом вищої школи, систематично проводить консультації й зустрічі з краєзнавчим активом у регіонах із метою вивчення проблем місцевих осередків, запровадив проведення пленумів правління спілки в областях, особисто бере участь у науково-краєзнавчих експедиціях. Висунуті на таких обговореннях конструктивні пропозиції лягли в основу розробленої з ініціативи О.Реєнта «Програми розвитку краєзнавства до 2025 р.», в якій викладено першочергові завдання та перспективи краєзнавчого руху в Україні.

Для зміцнення наукової бази краєзнавства під керівництвом Олександра Петровича розроблено концепцію діяльності профільного інституту, підготовлено підручник для студентів закладів вищої освіти «Основи краєзнавства», здійснюється проект «Електронний каталог краєзнавчих видань України», запроваджено медіа-проект «Музейні скарби України».

Зусиллями провідника краєзнавства активізувалася видавнича діяльність НСКУ. Очоливши редакційну колегію журналу «Краєзнавство», О.Реєнт зосередив основну увагу на теоретико-методологічному підрунті науки про краєзнавство, значно розширив проблематику та автуру часопису. Уперше за участю всіх регіональних організацій здійснено унікальне видання, присвячене 200-річчю від дня народження Т.Шевченка «Україна Тараса Шевченка», опубліковано збірник документів і матеріалів науково-краєзнавчих експедицій спілки 2009–2013 рр., довідник «Національна спілка краєзнавців України в інформаційному просторі: До 90-річчя журналу «Краєзнавство», підготовлено до друку «Літопис Національної спілки краєзнавців України 2008–2018 рр.», готуються «Історія краєзнавчого руху в Україні», «Енциклопедія краєзнавства» та ін. Новаторське бачення перспектив діяльності Національної спілки краєзнавців України, її енергійна розбудова за широкої підтримки краєзнавчого загалу засвідчують позитивні тенденції в розвитку вітчизняного краєзнавства.

Розробляючи питання методології історичної науки, О.Реєнт широко популяризує сучасні історичні знання не лише в публікаціях, а й через консультації, методсемінари, круглі столи. Він брав участь у проведенні таких наукових заходів у Києві, Львові, Одесі, Харкові, Донецьку, Маріуполі, Черкасах, Івано-Франківську,

Переяславі-Хмельницькому, Ізмаїлі, Дніпрі, Луганську, Вінниці, Кам'янці-Подільському та інших містах України. Неодноразово Олександр Петрович був активним учасником міжнародних конференцій, що відбувались в Афінах, Берліні, Братиславі, Москві, Нью-Йорку, Празі, Стокгольмі, Торуні, Чикаго та інших містах.

Прагнення популяризувати сучасні історичні знання також знайшло своє втілення у сприянні створенню і становленню кафедри методології та методики викладання історичних дисциплін (пізніше – кафедри всесвітньої історії та методики навчання) за всебічної підтримки ректора Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди доктора історичних наук, академіка Національної академії педагогічних наук України Віктора Петровича Коцура. За найактивнішої участі Інституту історії України зазначений структурний підрозділ поступово перетворився на осередок науково-методичної роботи. Цю кафедру О.Реєнт очолював у 2005–2016 рр., а нині продовжує працювати в її складі як професор. Перед викладачами, аспірантами, магістрами і студентами університету виступали з доповідями академіки НАН України В.Смолій, П.Тронько, член-кореспондент НАН України В.Даниленко, доктори історичних наук О.Гуржій, С.Кульчицький, І.Колесник, О.Лисенко, В.Марочко, О.Рубльов, Я.Верменич та інші провідні фахівці Інституту історії України НАНУ.

Повсякденну напружену працю Олександра Петровича гідно відзначено державними органами і громадськими інституціями. Наказом міністра освіти від 20 вересня 1996 р. «за вагомий внесок у підготовку підручників, навчальних посібників та програм з історії України» О.Реєнта нагороджено знаком «Відмінник освіти України». 16 вересня 1997 р. вийшов указ Президента України про присвоєння Олександрові Петровичу звання заслужений діяч науки і техніки України («за вагомий внесок у розвиток краєзнавства, збереження національної історико-культурної спадщини»). 7 квітня 2000 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України, що стало високою оцінкою творчих та організаторських здібностей. У 2001 р. О.Реєнт став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл праць «Україна крізь віки». Також його відзначено премією НАН України ім. М.Костомарова, премією Національної спілки краєзнавців України ім. Д.Яворницького, нагороджено орденом «За заслуги» III та II ступеня, Почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відзнаками НАН України, а також орденами і грамотами різних релігійних конфесій, багатьма відомчими відзнаками.

О.Реєнт спокійно й виважено ставиться до власних нагород. Головне для нього – повсякчас відчувати пульс життя, устигати за його перипетіями, перебувати у центрі наукового мейнстріму. Упродовж трьох десятиліть він узяв участь у підготовці низки фундаментальних колективних видань: «Реабілітовані історією» (з 1992 р.), «Малий словник історії України» (1997 р.), «Україна крізь віки» (1999 р.), «Безсмертя: Книга Пам'яті України: 1941–1945» (2000 р.), «Військове будівництво в Україні у ХХ ст.» (2001 р.), «Нариси з історії дипломатії України» (2001 р.), «Україна: Утвердження незалежної держави (1991–2001)» (2001 р.), «Уряди України у ХХ ст.» (2001 р.), «Політичний терор і тероризм в Україні» (2002 р.), «Енциклопедія історії України» (із 2003 р.), «Історія українського селянства» (2006 р.), «История Украины: научно-популярные очерки» (2008 р.), «Економічна історія України» (2011 р.), «Українське суспільство на шляху до політичної нації: історія і сучасність» (2014 р.) та ін.

Нині Олександр Петрович разом із колегами-науковцями продовжує досліджувати економічну проблематику, переосмислювати події 1917–1921 рр. та інші важливі

сторінки української історії. Підсумком цієї співпраці стали ґрунтовні монографії, а саме «Нариси з історії розвитку виробничих відносин і торгівлі в Україні (друга половина XVII – початок XX ст.)» (2018 р., у співавт. з О.Гуржієм і Н.Шапошніковою), «Торговельний баланс України на початку XX ст.» (2018 р., у співавт. з О.Сердюком), «Торгівля в Південній Україні: організація товарообігу та людський потенціал (кінець XVIII – початок XX ст.)» (2017 р., у співавт. з О.Гордуновським і О.Гуржієм), «Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність» (2017 р., у співавт. з В.Рекрутом), «Усі гетьмани України: Легенди. Міфи. Біографії» (2017 р., у співавт. з І.Колядою), «Таємні обличчя масонства» (2017 р., у співавт. з О.Гуржієм і О.Крижановською), «Славетні битви: Від Донбасу до Карпат. Від Києва до Криму» (2015 р., у співавт. з О.Гуржієм), «Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.)» (2016 р.).

Важливою частиною професійного життя О.Реєнта було й залишається сьогодні координування наукової діяльності, зокрема членство в редакційних колегіях та редакційних радах періодичних і продовжуваних видань, включаючи зарубіжні (наприклад, «The Journal of Slavic Military Studies» у 1998–2002 рр.). Їх повний перелік зайняв би кілька сторінок, тому зазначимо лише деякі: «Український історичний журнал», «Краєзнавство», «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.», «Вісник Академії праці та соціальних відносин», «Дослідження з історії техніки», «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», «Інтелігенція і влада», «Сумський історико-архівний журнал», «Сіверянський літопис», «Український селянин», «Ucrainica Polonica» та ін. Певного часу потребує й участь у роботі вченої ради та спеціалізованої вченої ради Інституту історії України, де часто доводиться виступати з різних питань. Також у різні періоди Олександр Петрович був членом спеціалізованих рад Донецького національного університету, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди та Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

Багато років О.Реєнт спеціалізується на проблемах теорії та методології історичної науки, історіографії, націоґенезу й державотворення, соціально-економічного та політичного життя, національно-визвольних і суспільно-політичних рухів у XIX–XX ст., історії церкви тощо. Він є автором понад 600 наукових публікацій, зокрема близько 50 індивідуальних і колективних монографій, енциклопедично-довідкових видань, 15 підручників та посібників.

Попри зайнятість, О.Реєнт завжди готовий до неформальних зустрічей, розв'язання нагальних питань, з якими звертаються до нього не лише співробітники інституту, а й учені з інших наукових установ та закладів вищої освіти нашої країни. Його відкритість, щирість і порядність підкріплюються активною життєвою позицією, готовністю надати допомогу колегам та землякам. До нього пишуть, звертаються по пораду і сприяння з різних куточків України. Він знаходить час відповідати й надавати дієву допомогу своїм землякам із села Дяківці, Гнідинській середній школі на Бориспільщині, Князівській 9-річній школі на Івано-Франківщині.

Справжньою відрадою для Олександра Петровича є дві його доньки – Наталка й Олена, а також трое онуків. Затишне родинне життя разом із дружиною Валентиною Іванівною дає розраду в нелегкі хвилини, вливає нові сили, заряджає впевненістю у завтрашньому дні. За всіма своїми рідними, близькими та друзями звіряє він правильність обраного шляху й потрібність справ, до яких долучається. Можливо, тому здається невичерпною його віра в людей, в їх неосяжний творчий потенціал, здатність власними силами будувати своє майбутнє.